

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 4285/24

לפני: כבוד הנשיא יצחק עמית
כבוד השופט דוד מינץ
כבוד השופט יחיאל כשר

העותרים: .1 אלעודה
.2
.3
.4
.5
.6
.7
.8
.9
10. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר

נגד

המשיב: המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית
עתירה למתן צו על תנאי

תאריך ישיבה: ט"ו באלול התשפ"ה (8.9.2025)

בשם העותרים: עו"ד דניאל שנהר; עו"ד תהילה מאיר

בשם המשיב: עו"ד שרון הואש-איגר

פסק-דין

השופט דוד מינץ:

עתירה להורות למשיב ליתן טעם מדוע לא יבוטלו, או לכל הפחות יצומצמו עד למידה סבירה, ההגבלות הגורפות שהוטלו על כניסתם של חקלאים פלסטינים למרחב התפר מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל".

רקע והשתלשלות העניינים

1. מרחב התפר הוא תוצר לוואי של תוואי גדר הביטחון הקיים בין שטחי המדינה לבין שטחי איו"ש באזורים מסוימים בהם לא קיים חיץ פיזי בין שני השטחים (להלן: המרחב). בשל כך, המרחב מהווה נקודת תורפה ביטחונית משמעותית. כדי להתגבר על

קושי זה, המשיב עשה שימוש בסמכותו על פי תחיקת הביטחון והכריז על המרחב כשטח צבאי סגור, שהכניסה אליו והיציאה ממנו מותנית בקבלת היתר. תכליתו של משטר ההיתרים הוא ליצור מנגנון פיקוח הדוק עד כמה שניתן על הנכנסים למרחב, לסייע למנגנוני הביטחון להתמודד עם איומי טרור ולמנוע הסתננות לישראל. הכול תוך איזון בין צרכים ביטחוניים חיוניים לבין שמירה על מרקם החיים התקין של התושבים הפלסטינים בעלי הזיקה למרחב.

2. ברם, בעקבות מתקפת הטרור הרצחנית ביום 7 באוקטובר 2023, ולאחר הערכת מצב ביטחונית, החליט המשיב להאריך את הסגר שהוטל במהלך חגי תשרי בשנת 2023 על התושבים הפלסטינים באיו"ש. החלטה זו כללה צמצום משמעותי בכניסת פלסטינים מהאזור לישראל ולמרחב. במסגרת פקודת הסגר, הושעה תוקפם של כלל היתרי הכניסה, למעט אוכלוסיות הומניטריות ייחודיות ואוכלוסיות החיוניות להמשך התפקוד התקין של המשק הישראלי. בעלי היתרי כניסה למטרות חקלאות במרחב לא הוחרגו מפקודת הסגר, ולכן השערים החקלאיים, המיועדים בעיקר לבעלי היתר חקלאי, נותרו סגורים. מכאן העתירה שלפנינו.

3. העותרים, רובם חקלאים שנפגעו מההגבלות על כניסתם למרחב, טענו כי מדיניותו הנוכחית של המשיב, אשר אוסרת באופן גורף על כניסת אלפי חקלאים פלסטינים לאדמותיהם שבמרחב, אינה מידתית, אינה מבוססת על תשתית עובדתית ביטחונית מספקת וקונקרטית, ופוגעת באופן קשה בזכויות היסוד שלהם כגון קניין, חופש העיסוק וחופש התנועה. הגבלות אלו, שהוצגו בעבר כזמניות ונובעות ממצב ביטחוני חריג, הפכו כעת למדיניות קבועה, במיוחד עבור מגדלי עצי זית. כמו כן, למרות שיפור ניכר במצב הביטחוני, הפתרון החלקי של פתיחת שערים למספר מצומצם של חקלאים אינו נותן מענה לרוב המוחלט של החקלאים שנפגעו.

4. בתגובתו המקדמית של המשיב נטען כי דין העתירה להימחק בשים לב לשינוי בתשתית העובדתית העומדת בבסיס העתירה. המשיב פירט על אודות החלטתו מיום 29.5.2024, להיערך לפתיחה מדורגת של שערים חקלאיים, לפיה בשלב ראשון, הוחלט על פתיחתם של חמישה שערים חקלאיים החל מיום 23.6.2024, במטרה לאפשר מעבר לחקלאים העוסקים בעבודה חקלאית יומיומית. פתיחת שערים נוספים תיקבע בהתאם להערכת המצב העיתית, התקדמות פעולות התשתית במרחב, ובכפוף לצרכי הביטחון ומכלול השיקולים הנוגעים לעניין. לחלופין, ביקש המשיב לשוב ולעדכן בנוגע להתקדמות יישום החלטתו מיום 29.5.2024.

5. בהודעת העדכון מטעם המשיב מיום 6.9.2024 נמסרו נתונים הנוגעים לשערים שנפתחו, ובכלל זה הנפקת כ-520 היתרים חקלאיים, שעות פתיחת השערים וממוצע בעלי ההיתרים שעברו בשערים מידי יום. עוד נמסר כי ביום 24.7.2024 הוחלט על פתיחתם של חמישה שערים חקלאיים נוספים במהלך חודש ספטמבר 2024. ברם, בתחילת חודש ספטמבר, בעקבות המצב הביטחוני המורכב באותה העת (אירועים ביטחוניים בטול-כרם ועציון וכן מבצע שהתנהל בג'נין), הוחלט לדחות את פתיחת השערים המתוכננת עד לאחר תקופת החגים היהודיים ולקראת עונת המסיק, בכפוף להערכת המצב הביטחוני.

6. בהמשך הגיש המשיב מספר הודעות עדכון, המשקפות את התפתחות מדיניותו והנתונים הרלוונטיים. בהודעה מיום 1.10.2024, מסר המשיב כי פקודת הסגר נבחנת ומתעדכנת מעת לעת על בסיס הערכות מצב ביטחוניות, וכי קמ"ט חקלאות סבר אז שאין מניעה להתחיל את עונת המסיק בחודש נובמבר, כך שלא צפויה פגיעה בחקלאים אם השערים ייפתחו בסוף חודש אוקטובר 2024. כמו כן, צוין כי לא מופרות בקשות למסיק מוקדם לשם הכנת זיתים שחורים כבושים, ואם יוגשו בקשות כאלו הן תטופלנה באופן פרטני. בהודעת עדכון נוספת מיום 4.11.2024, מסר המשיב כי החל מיום 29.10.2024 לקראת עונת המסיק, נפתחו שערים רבים בגזרות ג'נין ואפרים כדי לאפשר מעבר לבעלי היתר. עד לאותו מועד הונפקו 4,430 היתרי כניסה למרחב לצרכי המסיק, מתוכם 776 מומשו בין ה-29 ל-31 באוקטובר, ו-1,680 בקשות סורבו בעיקר בשל מניעה ביטחונית. ביום 26.11.2024 נמסר עדכון נוסף על היקף היתרי הכניסה למסיק, ובו צוין כי עד ליום 23.11.2024 הוגשו 7,858 בקשות להיתרי כניסה למרחב לצורכי מסיק ומתוכן סורבו 2,394 בקשות על רקע ביטחוני. בהודעה מיום 17.12.2024 נמסר כי עד ליום 11.12.2024 הונפקו 5,656 היתרי כניסה וסורבו 2,403 בקשות בעיקר בשל מניעה ביטחונית, נרשמו 10,993 כניסות במעברים לצרכי מסיק, ו-3,062 בעלי היתרים מימשו את היתריהם. לבסוף, בהודעת עדכון מיום 8.1.2025, הודיע המשיב כי הוחלט על פתיחת שלושה שערים נוספים המאפשרים כניסת בעלי היתרים חקלאיים למרחב, ובכך הגיע מספר השערים הפעילים לשמונה. עוד הובהר כי כניסה לחקלאים בעלי גידולים רב-עונתיים מתאפשרת באופן קבוע וסדיר; וכי כניסת חקלאים בעלי גידולים עונתיים תתאפשר במידת הצורך בעונה הרלוונטית לאחר בחינה של הבקשות המתאימות. בתוך כך צוין כי ישנם 919 היתרים חקלאיים יומיים פעילים.

7. בדיון שהתקיים לפנינו ביום 8.9.2025 חזרו העותרים על הטענה כי מניעת הגישה לאדמותיהם פוגעת בזכות יסוד שלהם לחופש עיסוק, ועומדת בסתירות לפסיקות

קודמות בעניין גדר ההפרדה ובפרט כאלו שחייבו לאפשר גישה גם בעת מלחמה. טענת המשיב בעבר כי מדיניותו נבחנת יום-יום, אינה עומדת כיום במבחן המציאות. זאת שכן שנתיים חלפו מאז 7 באוקטובר 2023 והמדיניות נותרה כפי שהייתה, למרות שינויים במציאות הביטחונית. המשיב גם לא טען באופן פוזיטיבי על קיומו של הכרח ביטחוני ספציפי כמו שהיה ב-7 באוקטובר, אלא רק על שינוי בתשתית העובדתית. מדובר במדיניות ארוכת טווח המונעת גישה מאחוז גבוה של בעלי הקרקעות שאין להם מניעה ביטחונית. בנוסף, המצב הוא אבסורד, שכן אלפי פלסטינים הורשו להיכנס לעבודה ביישובים הישראליים באיו"ש ובישראל, אך לא לקרקעותיהם החקלאיות. מדיניות המשיב פוגעת בפועל בזכות הקניין ובקשר לאדמות, וגורמת לגזל, השתלטות ישראלית, שריפות, ומחלות עצים עקב הזנחה. בתוך כך צוין כי הטיפול בעצי הזית הוא מעבר למסיק, והחקלאים נאלצו לעבור לגידול זה בשל קשיי הגישה היום-יומיים לאדמותיהם מאז הקמת הגדר.

8. המשיב טען מנגד כי מאז הגשת העתירה חלו שינויים במדיניותו בהתאם להערכות ביטחוניות עדכניות, כולל פתיחת שמונה שערים המסייעים לפעילות החקלאית, ולאחר עבודה מורכבת בתקופת המסיק הונפקו אלפי אישורים. הבחינה היא על בסיס הצורך החקלאי. למשל, מאות חקלאים הדורשים טיפול יום-יומי קיבלו היתרים, ונכנסים למרחב בהתאם. לעומת זאת, עצי זית אינם דורשים טיפול יום-יומי, והצורך החקלאי המרכזי בעצים אלו הוא המסיק, במהלכו המשיב מאפשר גישה ביד רחבה לבעלי המטעים ומשפחותיהם. במענה לטענה לפיה היתרים לעבודה ביישובים היהודיים מוענקים ביד רחבה לעומת היתרי כניסה למרחב בלבד, נטען כי בשל ניצול לרעה באופן משמעותי את משטר ההיתרים שניתנו בעבר, והמצב ביטחוני כיום, המשיב פועל מתוך הבנה שלא ניתן לחזור למדיניות שהייתה נהוגה בעבר והצרכים נבחנים בהתאם לצורך החקלאי בהתאם לסוג הגידול. בנוסף, מיעוט ההליכים המשפטיים שהוגשו בנושא חקלאות זיתים מעיד על כך שלא קיים קושי משמעותי במתווה הקיים. כמו כן, מתקפת השבעה לאוקטובר 2023 שינתה את המצב בשטח באופן דרמטי. אם כי גם לפני המתקפה, השערים החקלאיים הפכו לפלטפורמה לכניסה בלתי חוקית לישראל. נעשה גם מיפוי עם אנשי מקצוע בכל השטח ומדיניות הכניסה מבוססת על צורך יום-יומי. רוב השטח אכן נטוע בעצי זית, ותקופת המסיק דורשת היערכות מיוחדת. לכן מתאפשר חריש וגיזום של העצים, אך לא כניסה יומיומית למטעים.

9. בתום הדיון שהתקיים לפנינו, הורינו לצדדים להגיש עדכון עד ליום 15.11.2025 לגבי מספר ההיתרים הניתנים, ומשטר ההיתרים בתקופת המסיק שהיה קרב

ובא באותה שעה. כמו כן, הורינו למשיב לצרף להודעת העדכון מטעמו נתונים עדכניים בצירוף חוות דעת ביטחונית בעניין כניסת חקלאים פלסטינים למרחב.

10. ואכן בהודעת העדכון האחרונה מיום 23.12.2025 מטעם המשיב ניתן פירוט על שינוי המדיניות, לפיו כניסה למרחב לצורכי חקלאות תתאפשר רק במועדים בהם קיים צורך חקלאי. בתוך כך התייחס המשיב לרקע שעמד בהקמת גדר הביטחון, משטר ההיתרים והשינויים שחלו בו בעקבות המלחמה. כמו כן, התייחס המשיב לסיכון הביטחוני הנשקף מהמרחב והתממשותו במספר פיגועים שבוצעו על ידי מחבלים שיצאו מהאזור לתחומי ישראל, ולניצול לרעה בהיקפים משמעותיים של היתרים שניתנו לכניסה למרחב לחקלאים. נכללו פרטים על אודות מספר ההיתרים ומשטר ההיתרים במהלך תקופת המסיק שהסתיימה זה מכבר, פרטים שונים מאלו שהצביעו עליהם העותרים בהודעתם מיום 13.11.2025. דווח כי בגזרת קלקיליה הוגשו 3,650 בקשות להיתרים, מתוכם אושרו 3,009 ורק 641 נדחו; בגזרת סלפית הוגשו 257 בקשות להיתרים, מתוכם 190 אושרו ורק 67 נדחו; בגזרת טול-כרם הוגשו 2,065 בקשות להיתרים, מתוכם 1,353 התקבלו ו- 712 נדחו; ובגזרת ג'נין הוגשו 325 בקשות להיתרים, מתוכם 290 אושרו ורק 35 נדחו. עוד נמסרו נתונים על אירועים חריגים שנרשמו בגזרות קלקיליה, סלפית וטול-כרם בהם לא חזרו חקלאים בסיום יום העבודה או נתפסו בדרכם לתחומי ישראל. הוסבר כי השיעור הנמוך של בקשות שאושרו בגזרת טול-כרם, לעומת הגזרות האחרות, נובע משיעור גבוה של בעלי היתרים שניצלו לרעה את ההיתרים שניתנו להם בשנת 2024 ולא שבו לביתם בתום יום העבודה. להודעת העדכון צורפה חוות דעת ביטחונית עדכנית מיום 11.12.2025, שנכתבה על ידי ראש מנהלת "קשת צבעים ותפר" בפיקוד מרכז האחראית על התיאום האזרחי-צבאי באזור. חוות הדעת הדגישה את הסיכון הביטחוני האינהרנטי הגלום במרחב כנקודת כניסה פוטנציאלית לישראל ללא בידוק, ואת העלייה בסיכון זה מאז ה-7 באוקטובר 2023. היקף נכנסים גדול גם מפחית את יכולת הפיקוח, וכי המדיניות העדכנית נועדה למנוע כניסה בלתי מבוקרת ולתת מענה טוב יותר לצורך הביטחוני מול אינטרס החקלאים, באמצעות מניעת כניסת תושבים שאינם נדרשים לצרכים חקלאיים בהווה.

11. בתגובת העותרים להודעת העדכון מטעם המשיב נטען כי עמדת המשיב אינה מבוססת מבחינה עובדתית, אינה נתמכת בחוות דעת של הגורם האמון על סיכול טרור, ונעדרת יסודות מהותיים לביסוס הסיכון הביטחוני הנטען. בנוסף, עמדת המשיב סותרת חזיתית את עמדתו בהליכים קודמים, בהם ההגבלות הוצגו כזמניות, וטענותיו בנוגע להיקף הפגיעה אינן משקפות את המציאות. המשיב אינו מנמק מדוע הסיכון הביטחוני

לא פחת עם הזמן, ומדוע מדיניות פוגענית זו נשמרת גם כאשר אלפי פלסטינים אחרים מורשים להיכנס ליישובים יהודיים באיו"ש ולישראל למטרות עבודה. ההבחנה החדשה בין גידולים רב-עונתיים המקבלים היתרים לכל השנה לגידולים עונתיים (כמו עצי זית) המקבלים היתרים בעיקר לעונת המסיק, מהווה למעשה הפיכת הסדר זמני לקבוע, המונע מחקלאי הזיתים גישה סדירה לאדמותיהם ופוגע בזכויותיהם באופן קשה. לאור כל זאת, ביקשו העותרים מבית המשפט להוציא צו על תנאי כמבוקש בעתירה.

דיון והכרעה

12. לאחר עיון בטענות הצדדים בכתב, בהודעות העדכון מטעם המשיב, בתגובות העותרים והדיון שקיימנו, הגעתי לכלל מסקנה כי דין העתירה להידחות בהיעדר עילה להתערבות בהחלטת המשיב, תוך שמירת טענות הצדדים.

13. מכשול קו התפר הוקם לפני כשני עשורים במטרה להתמודד עם המציאות הביטחונית המורכבת ששררה בעקבות פרוץ האינתיפאדה השנייה (בג"ץ 9961/03 המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר נ' ממשלת ישראל, פסקה 12 (5.4.2011) (להלן: עניין המוקד להגנת הפרט)). תכליתו הביטחונית של המרחב היא לשם מניעת טרור והיא אושרה במספר הליכים בבית משפט זה (ראו למשל: בג"ץ 8172/02 אבראהים נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (14.10.2002); בג"ץ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד ס(2) 477, 547 (2005); בג"ץ 5558/23 אבו אלרוב נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פסקה 2 (12.2.2024)). בשל האפשרות להיכנס מהמרחב לתחומי ישראל ללא מכשול פיזי נוסף, הכריז המשיב על המרחב כשטח צבאי סגור, הדורש היתר להיכנס ולשהות בו (בג"ץ 2205/23 ראש המועצה המקומית עאנין - מוחמד עיסא נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, פסקה 1 (7.8.2023); בג"ץ 3066/20 זיד נ' המפקד הצבאי לאזור הגדה המערבית, פסקה 1 (12.7.2021) (להלן: עניין זיד)). הסדרי הכניסה למרחב הובאו לפתחם של בתי המשפט לאורך השנים, ונקבע לגביהם כי הגם שהם פוגעים בזכויות חקלאי האזור הרוצים לעבד את אדמותיהם במרחב, ככלל הם עומדים במבחני המידתיות (עניין המוקד להגנת הפרט, פסקה 42; בג"ץ 3571/20 חטיב נ' ראש ממשלת ישראל, פסקה 12 (1.5.2022) (להלן: עניין חטיב)).

14. חובתו של המשיב לשמור על הסדר והביטחון באזור הוכרה בהיבטים שונים. למשל, שמירה על ביטחון התנועה, הוצאת צווי תפיסת מקרקעין לצורך ביטחון שוטף, ואכיפת איסור בינוי בסמוך לגדר הביטחון במסגרת צוויים לאיסור בניה (בג"ץ 26925-03 מרכז ירושלים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש, פסקה 7 (7.1.2026);

בג"ץ 7007/23 תיים נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פסקה 11 (21.12.2023); בג"ץ 3246/17 אבו טיר נ' מפקד כוחות צה"ל, פסקה 22 (11.6.2019)). חובה זו אינה חלה רק בדיעבד לאחר התממשות הסיכון הביטחוני, אלא מחובתו של המשיב לנקוט בגישה פעילה ויוזמת של נקיטת צעדים להבטחת ביטחון האזור ותושביו מפני סיכונים ביטחוניים קיימים ועתידיים (בג"ץ 31424-07-25 המועצה הכפרית "עזון אלעתמה" נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פסקה 9 (16.9.2025); בג"ץ 4275/22 אבו עראם נ' שר הביטחון, פסקה 17 (18.10.2022)).

15. בענייננו, המשיב עשה שימוש בסמכותו ושינה את משטר ההיתרים מפעם לפעם תוך איזון בין השיקולים הביטחוניים לבין זכויות החקלאים, כך שחלף מתן היתר שנתי לחקלאים במרחב, נערכת התאמה של ההיתר שנתי לחקלאים בהתאם לאופי הגידול (עונתי או רב עונתי). זאת בשים לב לנתונים שהובאו בהודעת העדכון מטעם המשיב בדבר ניצול לרעה של משטר ההיתרים הקודם בדרך של מעבר בעלי היתרים לתחומי ישראל והחשיפה הביטחונית המסוכנת הנובעת מכך. בנסיבות אלו מדיניות המשיב היא מידתית ואינה מקימה עילה להתערבות בשיקול דעתו, במיוחד לנוכח ההלכה הנהוגה עמנו לפיה לא בנקל יתערב בית משפט זה בשיקול דעת המשיב בסוגיות ביטחוניות (עניין חטיב, פסקה 12; עניין זיד, פסקה 17; עניין המוקד להגנת הפרט, פסקה 31).

16. יחד עם זאת טענות העותרים שמורות להם אם המציאות הביטחונית תשתנה. אין צריך גם לומר כי בידי מי שנפגע באופן פרטני להשיג על החלטות המשיב באכסניה המתאימה.

כאמור העתירה נדחית. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתן היום, כ"ט טבת תשפ"ו (18 ינואר 2026).

		
יחיאל כשר שופט	דוד מינץ שופט	יצחק עמית נשיא